

od kteriga imamo vse dobro pričakovati. Oni spoznajo potrebe novih časov, in so v prvem patentu očitno zagotovili, da vse pravice, ktere so nam mili Ferdinand dali, krepko varovati hočejo.

Poslednjič imajo sedanji Cesar po ustavnih postavah državni zbor in ministre zraven sebe, tako da ti morajo od vsiga odgovor dati in porok biti, kar ukažejo in kar se ima zgoditi. Bog daj kmalo povsod ljubi mir — ta je našemu cesarstvu zdej nar bolj potreben: vse drugo se bo že lepo poravnalo z Božjo pomočjo. Bog živi Franca Jožefa I.

### Odgovor Novicam.

Na opomin v 47. listu Novic moram tale odgovor dati. — Jez sim svojo ženo in svoje otroke k njenim staršem v Rateče spremil, in sim od tam svojiga prijatla komisarja Raba v Mokronogu, in po tem z Dr. Fišerjem njegoviga prijatla Dr. Skedelna v Št. Rupertu obiskal. Kér je bil pa državni zbor na 22. t. m. v Kromerizu oznanjen, sim se že 20. p. m. iz Rateč na pot podal, in tedej nisim imel časa v Ljubljano priti. Tudi nisim vedil, da me kdo hoče v Ljubljani od Dunajskiga punta podučiti, kér si nisim bil svest, da v Ljubljani vse tako na tanjko od tega punta vedó. Jest se nisim nikoli za kak punt pečal, kér sim bil le od kmetov izvoljen za njih reči in potrebe se potegovati, in vsi poslanci lahko spričajo, da sim tudi to dolžnost vselej zvesto spolnoval. Poprašajte gosp. Dr. Kaučiča, sej je še v Ljubljani. De sim pa ob času Dunajskiga punta na Dunaji ostal, tega se mi ravno ni potreba sramovati, zakaj jez nisim zavoljo Nemcem ali Madžaronov tam bil, ampak zavoljo naše domače dežele, da bi bila tudi ob času nevarnosti kakiga prijatla imela. Lahko je vojaku na straži biti in s puško góri in dóli hoditi, ali enmalo grenkeje je, proti sovražniku marširati. Pravijo, da je slab vojak, ki pred sovražnikom pobegne — in tako sim tudi jez mislil, da bi mojim gorenskimi junaškim volivcem ne bilo po volji, ako bi bil nazaj perbrislal; lahko bi bili rekli: „lej ga, tako dolgo je na Dunaji tičal, dokler je bilo vse pri miru, zdaj ko se je nevarnost pokazala, jo je pa domú pobegnil — šalabarda.“

Iz Krajnskiga smo do zadnjiga bili: gosp. Laufenšteina, Dolšajna, Sever, Štercin in jez. Potem pa, ko je bilo Cesarjevo povelje od 21. kozoperska oznanjeno, de naj državni zbor na Dunaji jenja, se tudi jez nisim nič več v zboru vdeleževal.

Ne mislite, da tisti z Nemci ali Madžaroni deržé, ki na levi strani zbornice sedé. Zna biti, da so nekteri med njimi v ti reči kaj zapopadeni — ali mi Krajnci nimamo nič posebniga z njimi, kakor to, de smo zavoljo kmetiskiga odškodovanja z njimi potegnili, zato kér so jako dobro za kmeta mislili. Mi smo pa tudi dolžni, za kmeta se potegniti, sej je bil dosti dolgo zatert, in če je to napéno, da v teh rečéh z estrajharskimi nemškimi poslanci deržimo, naj se pa naši volivci oglašijo, po tem bomo levo stran zapustili. Kar pa vtiče druge nemške dežele, ki niso pod našim Cesarjem, in kar zadene zbor v Frankfurtu, jez tega ne spoznam — in nič nočem vediti od njega. Do zdaj pa se tudi v zboru še ni nič od tega govorilo. Kader bo v ustavi od naše slovenske dežele kaj govoriti, bo eden ali drugi med nami gotovo po željah našiga slovenskiga društva v prid cele dežele odgovoril — vsim pa treba ni govoriti, zakaj po tem takim bi ne bilo govorjenja ne konca ne kraja. De se je pa za Slovenijo že kaj vunder osnovalo, prosim tiste gospode za spričevanje, ki dobro véjo, kaj in kako se je nadelalo. Sv. pismo pravi: „Ne le tisti, ki kliče gospod gospod! bo vslíšan, ampak tisti, ki njega voljo spolni.“ Jez pa sklenem: ne tisti,

kér vpíje: „živijo, živijo! bo Slovenijo obudil, ampak tisti, ki podporo za njeno izbujenje pripravlja.

V Kromerizu 30. listopada 1848. Miha Ambrož.

**Pristavek vredništva:** Na ta odgovor nam je treba v razjasnenje nekaj maliga odgovoriti; po tem pa bomo pokopali in pozabili poprejšnje razpertije, nadjajoči se, da nikdar več ne bomo vzroka imeli, navskriž misel biti. Gosp. Ambrož! mi v Ljubljani smo Dunajski punt koj o prvi uri tako obsodili, kakor je res bil, kakor ga zdej celi svet obsodi. De tudi državni zbor o tem času ni bil postaven, ste v Kromerizu v 2. seji zbora sami sklenili. Tedejsmo mi v vsim práv sodili; Vi, gosp. Ambrož pa ste se motili, grozno motili. In v ti zmoti ste ostali na Dunaji ob času punta, in ste predolgo hodili v državni zbor, ki je popolnoma oslepil in je še zadnjič tako delječ zašel, da se ni puntu nasproti postavil, ampak da je celó z njim potegnili. Zbor ni marširal, kakor Vi pravíte, zoper sovražnika, ampak je deserteral k sovražniku — takim vojakam pa gré slaba hvala! Tisti poslanci, ki so tedej Dunaj, strahovan od puntarjev in sovražnikov, zapustili, so le svojo dolžnost storili, zakaj v puntu je državni zbor jenjal to biti, kar ima po ustavi biti, in se je poslednjič pečal le z rečmi Dunajskiga punta, ne pa z ustavo avstrijskih dežel. — Veseli nas iz Vašiga odgovora zvediti, da v seru niste nikdar z Madžaroni in Frankobrodčani deržali, akoravni ste nas prisilili to misliti, zato kér ste na Dunaji v tovarši Löhnerja, Boroša in enacih mož ostali. Levica v zboru mora biti in je práv potrebna, pa med levico in levico je velik razločik — česar smo se, Bogú nej bo potoženo! žalostno prepričali. Ostanite, gosp. Ambrož! le na levici, pa na tisti, ki je pravična v vsih rečéh. Deržite se poslancev slovanskiga rodú, ki močno Avstrijo želi; enak narod se nar lože pobrati tudi v mislih. Sicer pa storite po svoji dobri glavi, kar véste, da so vošila tiste dežele, ki Vas je v zbor poslala, in njeniga pride v nobeni stvari ne zanemarite. Nepremakljivo se potegnite za-nj! Tako boste domovini vstregli, — zakaj tudi mi smo Vaših misel: ne tisti, ki le kriči živi, živi! je pravi domorodec, ampak tisti, ki se za njo trudi po eni ali drugi poti.

Vredništvo.

### Slovenskim poslancem v prevdark.

Levica na državnim zboru v Kromerizu je napravila načert, v kterim si prihodnje avstrijsko cesarstvo iz 5 deržavic obstoječe misli, in se nadjá, da bi se po tem sestavku vsim narodom pravica zgodila. Nočemo za zdej še tajiti, da nje misel ni dobra, ali to pa moramo reči, da nje neznanost v deželoznanstvu je gróžno velika, kar Koroško deželo, Gorico in Istrijo zadene.

Slovenec na Koroškem pripustimo, da bojo slovensko mejo ji bolj na tanjko razložili, akoravno zamolčati ne moremo, da ni ravno lahka reč, na Koroškem gotovo mejo med Slovenci in Nemci odločiti. —

En del Goriške kresije pridruži gori imenovana levica Krajnski deželi, drugi del pa Laham. Ubogi Slovani! zmirej vas bojo prašati mogli: „Kteri koticék je vaš, ktera zemlja je vaša lastna?“ Veči del prebivavcov kantona Stariga Grada je po jeziku, navadah in obleki práv kakor Krajnski narod; morebiti jih je tukaj komej deset, ki laško umejo. V Voloskim kantonu se govori laški jezik v 4 terghih, pa tudi ne kakor poglavni, narodni jezik, temuč le zavoljo kupčije i. t. d. V kantonu Beljaškim je jih med 100 komej 30, ki razume laški jezik. Od družih krajev Istrije nočem govoriti. Od kod tedej pride, da hočete naše ljudstvo, ki Slovenijo, Novice, Danico in Zoro bère, Laham prišteti? — naše dobro ljudstvo, ki od Milane in Benetk clonič

ne vé, od Ljubljane, Reke in Zagreba pa vse? — naše ljudstvo, ki zmirej praša, kako gré banu Jelačiću, kdaj pride ban Jelačić? — Ne motimo se, od kod veter vleče, ki nas hoče med Lahe zanésti! Presilni Italijani, poslanci gosp. De Franceschi, Fachinetti in njih tovarši nam hočejo našo narodnost vzeti — pa vi drugi poslanci, katerim pravica veljá, ne dovolíte v to! Tudi na ministra Stadionu, ki iz lastne skušnje razmere med Slovenci in Lahi dobro pozná, se zanesemo, da se narod naš ne bo zatiral. Res je sicer, da v južni in srednji Istri laški jezik, laške navade, laško življenje zdej prevladuje — ali množici ptujih naselivcov se vunder v slovanski deželi ne bo prednost dala, zato kér pravijo, da od njih izvira vednost in omikanje, — in Slovenci po deželi bi mogli svoj narod zatajiti in Lahi postati, samo zato kér je nekterim to bolj po volji?!

Poslanci, imemitno reč imaste v narodnih razmerah skleniti. Bodite pravični! Glejte na domače ljudstvo, pa zgodovino, če hočete po pravici zastran narodnosti skleniti, ne pa na ptujce, ki so se vselili. Če hočete, da se bojo Slovani še zmirej ponemčevali ali polahovali, nam ni bilo treba ustave: to se je že pred ustavo godilo. Ustava nej bo pravica vsim narodom.

Iz Primorja.

— c.

## Velki zbor slovenskiga društva v Ljubljani 22. listopada.

(Konec.)

Njih volitve na Dunajski zbor pa so očitno pokazale, da jim potrebne višji razsodbe manjka, zakaj volili so — kakor je znano — veči del take poslance, ki clo nobeniga zapopadka od tega nimajo, od kogar se v ustavnim zboru govorí.

In vunder jim tako napènih volitev ne smemo preveč za zlo vzeti — volili so po svojih mislih, brez pomiselka, da še clo za odpravo tlake in desetine njih poslanci ne bojo vedili nič veljavniga govoriti, in da v vsih družih, za deželo imenitnih rečeh, clo nobeniga zapopadka nimajo.

Kaj de je narodnost? se takim poslancam še ne sanja ne, in vunder so narodne pravice tako imenitne, in tudi nar manjšiga kmeta tako zadevajoče reči, kakor desetina in tlaka.

Kmet je po ustavi, ki so nam jo Cesar dali, svoboden deržavljan postal, kakor mestnik v gosposki suknji — in v srenjski napravi (Gemeinde-verfassung) bo imel na svojim domu ravno toliko govoriti, kakor mestnik v mestu.

Nespametna misel je tedej, če kdo misli: za kmeta je matika in kramp, ne pa branje in Novice. To je bilo nekde tako — in Bogú nej bo potoženo, da je bilo tako. Cesar pa so po ustavi tudi kmeta osvobodili — in če se hoče svobodni človek spodobno obnašati, mora omikan biti.

Lejte, dragi moji! opravil na kupe! Svojim dragim bratom po kmetih moramo pomagati, da se bojo povzdignili k ti vednosti, ktero bojo posihmal potrebovali, da se bojo obnašali kot svobodni, razumni deržavljeni.

Nar več jim bo že s tem pomagano, da njih materni jezik — jezik naše slovenske domovine — bo kraljeval po deželi; kakor se spodobi, — da ne bo več zaničevan pankert, ampak da bo pervak v šoli in v kancelijah, ktere imajo z ljudstvom opraviti.

Šole, časopisi in bukve so trojni nar imenitni pomočki v dosego visociga namena, narod nas tega podučiti, česar tako silno potrebuje.

Šole, prave slovenske šole, so nar imenitni pomoč, — zakaj na mladost se mora vés naš up

pirati. Od starejih ljudi ne moremo veliko pričakovati, starost ni rada pripravljena, se še kaj učiti. Vam tedej, ki imate s šolami po kmetih in po mestih opraviti, je tedej posebno prihodnji blagor domovine izročén. Pomislite visoki poklic? Storite, za Božjo voljo Vas prosim, svojo dolžnost v prid domovine, v kateri prebiva slovensko ljudstvo, kterimu so mili Cesar enake pravice dali, kakor nemškemu, laškemu in vsakimu družimu.

Domači jezik nam je zdej nar perva potreba. Poprej se ga je mogel le mladenč učiti, ki je stopil v duhovski stan; zdej ga bo mogel in scer na vse strani vsak znati, če bo hotel na Slovenskim kako deržavno službo doseči. Pa ne le dobiček, ne le vsakdanji kruh nej sili domačiga človeka k popolnemu znanju domačiga jezika — pomisli nej, da materni jezik je nar lepši jezik, in da kdor svoj domači jezik zaničuje, zaničuje svojiga očeta, svojo mater, svojo domovino, in se pregreši takó zoper četrto zapoved božjo! —

Če pa terjamo, da nej se nam v šolah naš jezik nazaj da, nočemo, da bi se mladost v mestnih šolah nemškiga jezika ne učila.

Če nam je materni jezik po novi vladi perva potreba postal, je v sedanjim času nemški jezik vsim tistim druga potreba, ki se še na vikši stopnjo vednosti hočejo povzdigniti ali ki imajo tudi zvunej domovine svoje opravila. To vsak pameten človek sam previdi, in nikdar ni noben pameten človek kaj taciga terjati in ne bo, da bi se nemški jezik iz mestnih šol popolnoma zgnal. Kdor sedanji čas kaj taciga terja, je pregoreč domorodec, ki ne prevdari potrebe življenja.

Po ustavnih postavah nej se vpelje narodni jezik kot prvi jezik v mestne šole, kterimu sledijo nemški, latinski, greški, laški i. t. d. V šolah po kmetih nej se pa uči le v domačim jeziku, ki je za take učence nar potrebniši in tudi zadostni.

Če bojo šolniki to reč po volji Cesarjevi spoznali in se bojo čersto poprijeli svojih dolžnost, — vsiga prepira med nami bo kmalo konec in vsakimu narodu se bo pravica zgodila! Kot bratje in prijatli bomo po enim cilju in koncu hrepeneli, in narodna pravica bo resnica postala! —

Slovenski časopisi so druga velika pomoč v dosego visociga namena. Vsak vrednik je učenik ljudstva, tedej nej zvesto spolnuje svoj imenitni poklic! Ljudstvo pa nej pridno bere časopise mnogiga zapopadka: vsi so mu potrebni.

Tretja pomoč so bukve mnogoverstniga obsežka, in po potrebi tudi krajši natisi, kateri nej se med ljudstvo razpošiljajo in z živo besedo še posebno po domorodcih razlagajo. —

Z vsim tem, dragi moji! se bo doseglo omikanje ljudstva, in ker je združena moč močnejši moč, vsak lahko previdi, da naše slovensko društvo je nar krepkejši pomoč v povzdigo vednosti prostiga naroda, in po tem v osrečenje naše slovenske domovine.

Vsak rodoljub ima dolžnost, za svoj narod skerbeti, torej ne rečemo preveč, če pravimo, da tudi vsak rodoljub je dolžan v to društvo stopiti. Nekteri se sicer temu društvu odtegujejo, ker pravijo, da se nočejo v politiške zadeve vtikati, če ravno društva prizadevanje poterdijo.

Ali — častiti gospodje tistiga stanú, ki je od nekda nar več za slovensino storil! — ne zamerite mi, če Vam v ti reči odkritoserčno svoje misli razodenem.

Odkar so nam presvitli Cesar ustavo dali, smo sploh vsi politikarji postali. Z volitvijo poslancov